

ployment af offensive våben i sådanne fredszoner uden for national jurisdiktion måtte efter ceylonesk opfattelse betragtes som en aggressiv handling.

Chile fremsatte forslag om, at definitionen af aggression også burde indeholde en henvisning til „økonomisk aggression“, som ofte i det lange løb kunne forårsage større skade end et direkte væbnet angreb. Og særudvalgets opgave var ikke blot at kodificere, men også at videreudvikle folkeretten på dette område. Forslaget blev positivt kommenteret af flere udviklingslande, medens andre fremhævede, at særudvalget i første række burde søge at definere begrebet „væbnet aggression“ og på et senere stadium tage spørgsmålet om en definition af andre former for aggression op til behandling.

I et svensk indlæg udtryktes der beklagelse af, at FN's arbejde med at søge defineret begrebet aggression havde haft til følge, at arbejdet med andre betydningsfulde juridiske emner var blevet suspenderet. Disse vedrørte spørgsmål inden for den internationale kriminalrets område som f. eks. udarbejdelsen af et konventionsudkast om forbrydelser mod menneskehedens fred og sikkerhed og et udkast til vedtægter for en international kriminaldomstol. Det endnu ikke fuldførte arbejde med at definere aggression burde ikke danne nogen hindring for arbejdet med at definere andre internationale forbrydelser.

Et af de punkter, hvorom det hidtil har været vanskeligst at opnå enighed i særudvalget, har været spørgsmålet om, hvorvidt definitionen alene skulle omfatte direkte anvendelse af væbnet magt, eller om også indirekte magtanvendelse (voldelig subversiv virksomhed) skulle medtages i en definition af begrebet aggression. Fra sovjetisk side blev det under debatten anført, at vestmagtsforslagets inkludering af indirekte aggression i definitionen måtte betegnes som farlig, eftersom den ville resultere i en ret til selvforsvar i overensstemmelse med pagtens artikel 51 i tilfælde af indirekte aggression. Dette ville give selvforsvarsbegrebet en videre betydning og være i modstrid med pagtens artikel 2, stk. 4. En manglende sondring mellem direkte og indirekte aggression ville indebære en ændring af pagten på et punkt af afgørende betydning og ville åbne vejen for præventive krige. I denne

forbindelse omtalte den sovjetiske repræsentant 13-magtsforslagets „interessante bestemmelse“, ifølge hvilken en stat, der er udsat for indirekte aggressionshandling, kan tage rimelige og fornødne forholdsregler uden at ty til en egentlig ret til selvforsvar. Den amerikanske repræsentant udtalte, at når det var blevet hævdet, at indirekte magtanvendelse af en ringe størrelsesorden kunne resultere i en massiv gengældelse fra den angrebnes side, måtte problemet løses ved hjælp af proportionalitetsprincippet, således som det også kendtes i de nationale retssystemer, der begrænsede anvendelsen af magt i selvforsvar (nødværge) til det, der var rimeligt og nødvendigt til beskyttelse mod en angrebstrussel. Storbritanniens repræsentant understregede, at efter britisk opfattelse ville ingen definition af aggression være tilfredsstillende eller acceptabel, såfremt den ikke også omfattede indirekte magtanvendelse. Ingen kunne med nogen ret benægte, at sidstnævnte form for magtanvendelse kunne udgøre en aggressionshandling på linie med direkte magtanvendelse, og i moderne tid havde indirekte magtanvendelse praktisk taget erstattet åben og direkte magtanvendelse som den normale aggressionsmetode. En ufuldstændig definition ville ikke tjene noget nyttigt formål, men ville tværtimod være yderst skadelig.

Også om en række andre elementer i definitionsforsøgene kom de — i vidt omfang ideologisk begrundede — meningsforskelle, således som disse har fundet udtryk i særudvalgets hidtidige beretninger og i 6. udvalgs tidligere debatter om emnet, på ny til orde. Med en enkelt undtagelse (Israel) blev der dog givet udtryk for tilslutning til særudvalgets forslag om en genoptagelse af dets arbejde. Camerouns og Liberias repræsentanter fandt imidlertid de hidtil skete fremskridt i særudvalgets arbejde så beskedne og udsigterne til et positivt resultat så fjerne, at særudvalget efter deres opfattelse burde suspendere sin virksomhed i nogle år i håb om, at det internationale klima med tiden ville bedres så meget, at mulighederne for et tilfredsstillende resultat kunne øges.

Et betydeligt antal indlæg, herunder indlæg fra de stater, der er repræsenteret i særudvalget, gav udtryk for en vis, men dog meget behersket optimisme med hensyn til mulighederne for at nå frem til yderligere